

**'Quickscan natuurtoets Esserbroekweg 5,
Otterlo'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het
kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quickscan natuurtoets Esserbroekweg 5, Otterlo'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09276

Status: Definitief

Datum: 29 september 2009

Auteur: M.A. (Martin) Heinen

Veldonderzoek: Ing. M. (Martijn) Bunschoek & E. (Erwin) Goutbeek

Eindredactie: Ir. A.B. (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Noordanus & Van Driesten Rentmeesters

Contactpersoon: mevrouw ir. L. de Graaf

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64
F: 038 423 64 65
I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Heinen, M.A. (2009). 'Quickscan natuurtoets Esserbroekweg 5, Otterlo'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-276, EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie	1
1.3	Werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	3
2.3	Nota Ruimte	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels	6
3.5	Overige soortgroepen.....	7
4	Geraadpleegde bronnen	8

Bijlage

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Noordanus & Van Driesten Rentmeesters (contactpersoon mevrouw L. de Graaf) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen herinrichting van Esserbroekweg 5 in Otterlo. De beoogde plannen bestaan uit het slopen van de stallen en het bouwen van een woongebouw voor twee wooneenheden. De huidige boerderij en het bakhuis blijven gehandhaafd. In de nieuwe situatie wordt het erf opnieuw ingericht als groen erf met streekeigen beplanting en landschapselementen. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op één veldbezoek op 3 september 2009 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

De locatie ligt in een bebouwingscluster tussen Otterlo en Wekerom en maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de aard van de werkzaamheden, de afstand en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden ook niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het onderzoeksgebied bestaat uit een erf met agrarische bebouwing (boerderij, bakhuis en diverse stallen). Tevens is er een perceel grasland en wat erfbeplanting aanwezig in de vorm van een rij elzen en enkele sierkersen. Oppervlaktewater ontbreekt geheel binnen de begrenzing.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- De voorgenomen plannen hebben geen nadelige gevolgen voor potentiële vaste verblijfplaatsen of vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Op de planlocatie is geschikt broedbiotoop aanwezig voor onder andere Zwarte roodstaart, Spreeuw, Witte kwikstaart en Merel. Huismus (Rode lijst categorie 'gevoelig') is nestelend aanwezig in de te slopen houten vrijstaande schuur in het grasland. Bij de te handhaven boerderij zijn tijdens het bezoek weliswaar geen huismussen waargenomen, maar het is zeker niet uit te sluiten dat er enkele paren onder de dakpannen broeden. De nesten van Huismus zijn sinds kort jaar rond beschermd. Compensatie kan eenvoudig uitgevoerd worden door vogelvriendelijk te bouwen. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van andere vogelsoorten met jaar rond beschermde nestplaatsen zoals uilen, spechten of roofvogels;
- Omdat oppervlaktewater ontbreekt is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën niet aan de orde. Wel kan er overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten verwacht worden. Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet aan de orde;
- Bij de beoogde plannen zouden mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat voor deze soorten en vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet geldt;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- De Huismus is opgenomen in de nieuwe lijst (per 26 augustus 2009) met broedvogelsoorten waarvan de nestplaats jaar rond beschermd is. Door de sloop van de bebouwing verdwijnt broedgelegenheid van deze soort. Geadviseerd wordt om bij de nieuwbouw nestmogelijkheden voor Huismus te realiseren door bijvoorbeeld het plaatsen van een vogelvide.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Noordanus & Van Driesten Rentmeesters (contactpersoon mevrouw L. de Graaf) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de beoogde sanering van agrarische bedrijfsgebouwen en de bouw van een nieuwe woning.

In verband met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de herontwikkeling van de locatie en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

De onderzoekslocatie is gelegen tussen Otterlo en Wekerom in de Gelderse Vallei (figuur 1). De locatie bestaat uit een erf met agrarische bebouwing (boerderij, bakhuis en diverse stallen) en een perceel grasland. Op het erf (met name in de tuin) staan enkele bomen zoals elzen en sierkersen. Oppervlaktewater ontbreekt in het geheel.

De beoogde plannen bestaan uit het slopen van de stallen en het bouwen van een nieuwe woning met twee wooneenheden. De huidige boerderij en het bakhuis blijven gehandhaafd. In de nieuwe situatie wordt het erf opnieuw ingericht als een groen erf met streekeigen beplanting en landschapselementen.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rode arcering).

1.3 Werkwijze

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op één locatiebezoek op 3 september 2009, verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes. Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingrepen in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus. Er wordt geen uitgebreide Natuurbeschermingswet- of EHS-toets uitgevoerd.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in, of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Op een afstand van ongeveer 800 meter van het plangebied ligt Natura 2000-gebied de 'Veluwe'. Het betreft hier het bosgebied van de Planken Wambuis dat ten zuiden van de planlocatie ligt. Tussen de planlocatie en dit deel van het Natura 2000-gebied ligt onder andere agrarisch gebied, bebouwing en infrastructuur.

Gezien de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied en de tussenliggende barrières (agrarisch gebied, bebouwing en infrastructuur), wordt geconcludeerd dat de voorgenomen plannen geen effecten zullen hebben op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Een nadere toetsing of een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

2.3 Nota Ruimte

Algemeen

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ondermeer ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden ervan aantasten worden niet toegestaan ('Nee, tenzij regiem'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten. De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur

In de provincie Gelderland bestaat de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) uit drie onderdelen: EHS-natuur, EHS-verweving en ecologische verbindingzones. Soorten die zijn gebonden aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in EHS-natuur. EHS-verweving is van belang voor soorten die in gebieden leven waarin natuurelementen verweven zijn met agrarisch gebruik van het landschap. Het doel van Ecologische verbindingzones om de versnippering van natuur en natuurgebieden te verminderen. De provincie Gelderland heeft de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS uitgewerkt in de vorm van kernkwaliteiten en omgevingscondities.

Het plangebied ligt niet binnen de EHS. De dichtstbijzijnde EHS is begrenst als EHS-natuur 'Roekelsche Bosch' op een afstand van ca. 780 meter. Als gevolg vindt geen oppervlakteverlies plaats van de EHS en is compensatie van verlies van oppervlak ook niet aan de orde. Verder ligt het erf op dusdanig afstand van de EHS dat wijzigingen in de inrichting naar verwachting geen effect hebben op het functioneren hiervan. Door het verdwijnen van de agrarische bestemming en de versterking van het erf met streekeigen en inheemse beplanting wordt de locatie juist versterkt.

Het plangebied ligt op een afstand van circa 170 meter van een gebied dat is aangewezen voor 'Soortenbeleid Das'. Aangezien de activiteiten plaatsvinden buiten deze begrenzing en door de erfbeplanting het leefgebied van das versterkt wordt, zijn geen effecten te verwachten op het leefgebied van dassen.

De voorgenomen activiteiten hebben volgens het toetsingskader van de provincie Gelderland geen (significante) negatieve effecten op de Ecologische Hoofdstructuur.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven. Tot deze gebieden behoren weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden.

Volgens de Atlas Groen Gelderland ligt het plangebied niet in ganzengebied en weidevogelgebied. Het dichtstbijzijnde weidevogel- en ganzengebied ligt in de uiterwaarden van de Rijn op meer dan tien kilometer afstand. Het plangebied zelf is gezien de terreingesteldheid (met name erf, bebouwing en grasland) ook niet geschikt voor ganzen en weidevogels.

Gezien de aard van de geplande activiteiten en de grote afstand tot weidevogel- en ganzengebieden zijn geen effecten te verwachten op gebieden die zijn aangemerkt als natuur buiten de EHS.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het onderzoek is gebaseerd op één veldbezoek uitgevoerd op 3 september 2009. Tijdens dit veldonderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en dan vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels en amfibieën. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

3.2 Flora

Het grasland bestaat uit een vegetatie die kenmerkend is voor sterk betreden en verstoorde terreinen. Aanwezige soorten zijn onder andere Engels raaigras, Ruw beemdgras, Kleine brandnetel, Kaal knopkruid, Straatgras, Perzikkruid, Zwarte nachtschade, Akkerdistel, Ridderzuring, Jacobskruid, Klein kruiskruid, Vogelmuur, Gewone paardenbloem en Grote weegbree. Op het erf zijn vrijwel geen natuurlijke vegetaties aanwezig.

Ook uit de database van het Natuurloket¹ zijn uit de kilometerhokken waarbinnen het plangebied is gelegen (X:178 - Y:457 en X:178 - Y:458) geen beschermde of bedreigde plantensoorten bekend. De beide kilometerhokken zijn volgens het Natuurloket ook slecht of niet onderzocht.

Tijdens het veldonderzoek zijn ook geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) plantensoorten aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling en algehele terreingesteldheid worden ook geen beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst verwacht. Nader onderzoek of vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en zijn zodoende strikt beschermd. Schadelijke effecten op vleermuizen ontstaan vooral door verstoring of vernietiging van kolonieplaatsen, vliegroutes of het verlies aan foeragegebied.

In de te slopen bebouwing (stallen) zijn geen potentiële verblijfplaatsen aangetroffen. Verwacht wordt dan ook dat deze bebouwing geen vaste rust- en verblijfplaats vormt voor vleermuizen. Ook bevinden zich binnen het plangebied geen lijnvormige structuren die van (onmisbaar) belang kunnen zijn als vliegroute voor vleermuizen. Verder fungeert het plangebied mogelijk wel als foeragegebied. Door de sloop en nieuwbouw en de nieuwe inrichting zal deze functie echter niet verstoord worden. Door de toename van beplanting neemt mogelijk de functie zelfs toe.

Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen die wijzen op aanwezigheid of gebruik van het plangebied door vleermuizen. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

¹ Het Natuurloket geeft inzicht in de aanwezigheid van beschermde of bedreigde soorten op basis van bestaande gegevens van de verschillende PGO's (particuliere Gegevens Organisaties). Kennis over aan- of afwezigheid en de mate van betrouwbaarheid is vrij beschikbaar. Gedetailleerde gegevens welke soorten het betreft en waar deze aangetroffen zijn, zijn echter niet vrij inzichtelijk.

Overige zoogdieren

Geschikt biotoop van andere strikt beschermde zoogdiersoorten, zoals Das, Boommarter, Eekhoorn en Steenmarter ontbreekt binnen het plangebied. Er zijn geen bomen aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats voor Eekhoorn en Boommarter. In de te slopen bebouwing zijn geen aanwijzingen aangetroffen, zoals ontlasting en prooiresten, die wijzen op aanwezigheid of gebruik door Steenmarter.

Aanwezigheid van enkele laag beschermde zoogdieren zoals Mol, Veldmuis en Huisspitsmuis is wel te verwachten. Door de plannen worden mogelijk zoogdieren geschaad. Voor laag beschermde soorten geldt echter automatisch een vrijstelling van op de ontheffingplicht van de Flora- en faunawet, waardoor vervolgstappen niet noodzakelijk zijn.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

In het kader van quickscans wordt geen volledig broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Over het algemeen is dit in dit stadium ook nog niet noodzakelijk en is een inschatting voldoende. Op basis van dit veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is over het algemeen een goede uitspraak te doen over de aangetroffen en de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Door recente veranderingen binnen de Flora- en faunawet is er een aangepaste lijst met vogelsoorten waarvan de nesten en hun functionele leefomgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van broedvogels als uilen en roofvogels, maar ook de Huismus staat op de aangepaste lijst.

Tijdens het veldonderzoek is vooral gelet op aanwijzingen voor de aanwezigheid van nestlocaties van vogels die reeds jaarrond beschermd waren. Deze zijn in het plangebied en directe omgeving niet aangetroffen. Verwacht wordt echter dat de bebouwing wordt gebruikt als broedlocatie door huismussen. Voor huismussen dient een zogenoemde omgevingscheck uitgevoerd worden. Dit betekent dat bepaald moet worden of in de direct omgeving voldoende alternatieven zijn waar huismussen kunnen gaan broeden. Uit deze check blijkt dat door de dichtheid aan erven er veel potentiële mogelijkheden zijn. Of deze echter al benut worden of daadwerkelijk gebruikt kunnen worden was tijdens het veldbezoek niet vast te stellen (omdat het broedseizoen al voorbij was).

Daarnaast kan op vrij eenvoudige wijze rekening gehouden worden met huismussen door in de nieuwbouw vervangende nestruimte aan te bieden. Dit kan vrij eenvoudig door gebruik te maken van vogelvides (in plaats van vogelschroten) en/of aangepaste dakpannen waar huismussen onder kunnen nestelen (zie kader).

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van andere vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is.

Kader 1. Meerwaarde voor Huismussen

Huisumus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Door recente ontwikkeling zijn nesten en de functionele leefomgeving van Huismus jaarrond beschermd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen.

Naast het realiseren van openbaar groen kan het realiseren van vervangende nestruimte veel meerwaarde opleveren voor Huismus. Verschillende bedrijven zoals Waveka verkopen al jaren huismussenpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpanvariant voor gierzwaluwen (platte ovale opening) of huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Een ander optie is het aanbrengen van een zogeheten *vogelvide* onder de onderste dakpannenrand, in plaats van het veelvuldig toegepaste vogelschroot. Dit nieuwe vogelvriendelijke product biedt huismussen een veilige nestelplek onder de pannen. De *vogelvide* voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. Voor nadere info over vogelvriendelijke toepassingen zie: www.vogelbescherming.nl (Actieplan voor de Huismus), www.waveka.nl of www.monier.nl

Overige broedvogels

Op de planlocatie is geschikt broedbiotoop aanwezig voor enkele vogelsoorten die vaak in en rondom bebouwing worden aangetroffen. Het betreft onder andere Zwarte roodstaart, Spreeuw, Witte kwikstaart en Merel.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de aanwezige soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar, daarnaast wordt in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Aanlegwerkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat. Daarbij kan het helpen om het ontstaan van ruigtestroken en takkenhopen te voorkomen.

3.5 Overige soortgroepen

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Voortplanting van amfibieën kan daarmee worden uitgesloten. Het strooisel onder de aanwezige beplanting en ruigte is beperkt geschikt als overwinteringsbiotoop voor bijvoorbeeld de laag beschermde Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander (FFW tabel 1). Andere strikt beschermde soorten worden niet verwacht.

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen deze soorten, indien aanwezig, geschaad worden bij uitvoering gedurende het winterhalfjaar. Omdat voor algemene soorten echter automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is geen ontheffing nodig.

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden dat geen beschermde reptielen, vissen, insecten of andere ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2008). Natura 2000-gebieden (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Gelderland (2008). Gebiedsplan natuur en landschap 2008.
- Provincie Gelderland (<http://geodata2.prv.gelderland.nl/apps/groengelderland/>)
- RAVON. Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Vogelbescherming Nederland (www.vogelbescherming.nl)
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.mini.nv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.